

Інноваційно-інвестиційні чинники економічного зростання

УДК 338.1:633.1

КРАСНОРУЦЬКИЙ О.О., доктор економічних наук, професор,
МАЙБОРОДА М.М., кандидат економічних наук, старший викладач,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ І ВИКОРИСТАННЯМ ВИРОБНИЧИХ РЕЗЕРВІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Красноручський О.О., Майборода М.М. Управління формуванням і використанням виробничих резервів підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств.

Наведено види центрів відповідальності: центр витрат (центр нормованих витрат і центр ненормованих витрат), центр доходів, центр прибутку і центр інвестицій. Складена матриця управління центрами результатів та відповідальності при формуванні і використанні виробничих резервів підвищення ефективності функціонування зернопродуктового комплексу.

Ключові слова: центр результатів, центр відповідальності.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Ефективність зернового виробництва багато в чому визначається рівнем організації управління, тобто у забезпеченні відповідності фактичного стану виробництва зерна заданим параметрам для умов, що фактично складаються в циклі його виробництва. Недосконалість та низький організаційний рівень управлінського процесу щодо формування та використання виробничо-технологічних резервів підвищення ефективності виробництва зерна існує у більшості аграрних підприємств. Тому виявлення методів управління для підвищення результативності та відповідальності при формуванні і використанні виробничих резервів підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств є актуальним науково-прикладним завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням управління формуванням і використанням виробничих резервів присвячено багато досліджень провідних вітчизняних та зарубіжних вчених економістів, зокрема, В.Г. Андрійчука, А.Г. Гончарука, В.Б. Яковлева, О.Д. Гудзинського, М.Д. Виноградського [1-5] та інших. В їх дослідженнях аналізуються різні методи управління виробничими резервами, одним з яких є виділення центрів відповідальності.

При цьому в зазначених дослідженнях не достатньо уваги приділяється результативності та відповідальності при формуванні і використанні виробничих резервів підвищення ефективності функціонування підприємств – виробників зерна.

Формулювання цілей статті. Метою виконання дослідження є виявлення методів управління для підвищення результативності та відповідальності при формуванні і використанні виробничих резервів підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із важливих напрямків підвищення ефективності адміністративних методів управління підприємством є виділення центрів відповідальності з певними повноваженнями кожного підрозділу і окремого працівника апарату управління. В залежності від сфери впливу менеджерів традиційно виділяють чотири види центрів відповідальності: центр витрат (центр нормованих витрат і центр ненормованих витрат), центр доходів, центр прибутку і центр інвестицій. Для більш ефективної організації управління досліджуваними виробничими резервами виробництва зерна складові їх формування і використання пропонуємо віднести до певних центрів відповідальності (рис. 1).

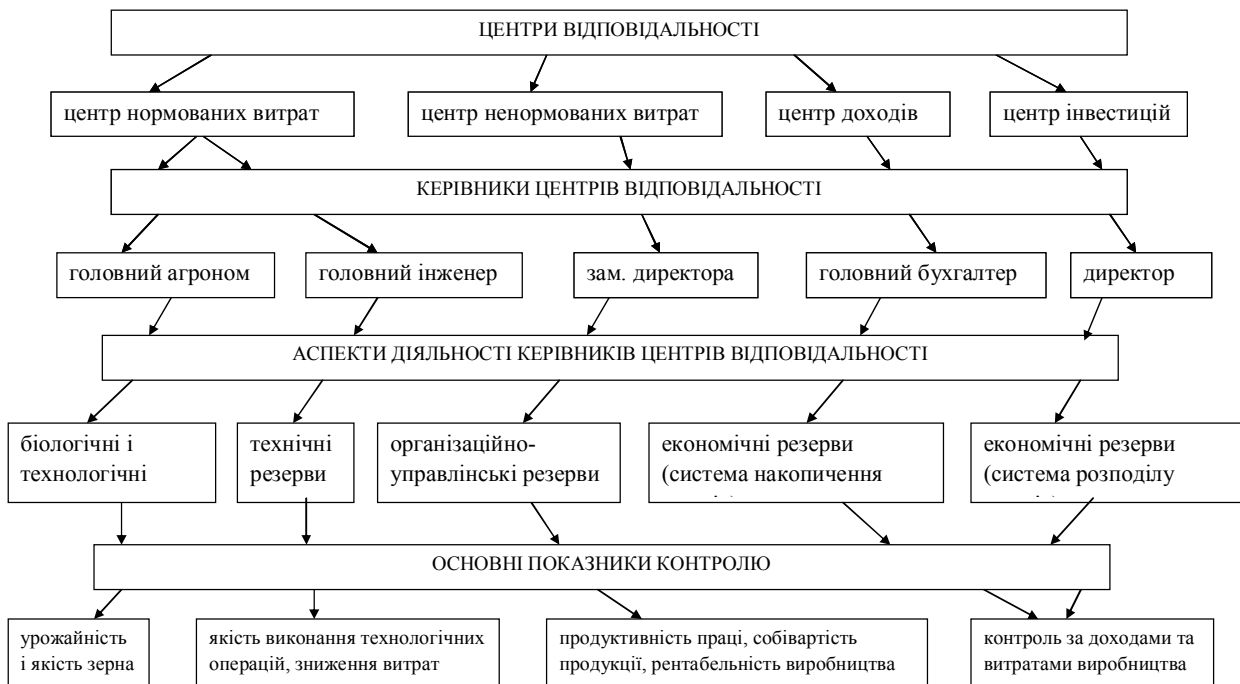

Рис. 1. Управління формуванням і використанням виробничих резервів підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств *

* Джерело: розроблено автором

Для підприємств, що спеціалізуються на вирощуванні зерна центр нормованих витрат пропонуємо сформува­ти за двома напрямками. Менеджери першого напрямку повинні відповідати за витрати пов'язані з формуванням і використанням біологічних і технологічних резервів виробництва зерна під керівництвом головного агронома підприємства. В своїй діяльності вони забезпечують впровадження районуваного, високоякісного насіння перспективних сортів спроможних забезпечити високі врожаї якісної продукції в певних умовах підприємства. При чому в сферу їх відповідальності необхідно віднести обґрунтування доцільності виробництва насіння в умовах самого підприємства, чи його закупки в спеціалізованих підприємствах або поєднання обох варіантів у певному співвідношенні. Крім цього, за менеджерами цього напрямку необхідно закріпити управління витратами на формування і використання технологічних резервів: впровадження системи ґрунтозахисної меліорації; науково обґрунтованих сівозмін; енергозберігаючих, прогресивних систем обробітку ґрунту; інтегрованих систем удобрення і захисту рослин; організації

короткочасного та довгострокового зберігання вирощеного врожаю; впровадження диференціальної післязбиральної обробки врожаю та кондиціонування зерна і насіння.

Сферою контролю менеджерів цього напрямку є процеси підготовки та виробництва зерна, а основними показниками контролю є врожайність зернових культур та якість отриманої продукції.

Менеджери другого напрямку центру нормованих витрат повинні відповідати за витрати пов'язані з формуванням і використанням технічних резервів, під керівництвом головного інженера підприємства. Сферою контролю менеджерів цього напрямку є впровадження комплексу механізації з використанням високопродуктивної і низько енергоємної техніки, як наявної в підприємстві, так і доцільність залучення послуг сторонніх організацій з питань механізації технологічних процесів виробництва зерна. Показниками контролю менеджерів цього напрямку є виконання технологічних операцій в допустимі терміни, якість виконання операцій та зниження затрат.

Управління витратами на формування

і використання організаційно управлінських резервів на підприємствах доцільно віднести до відповідальності центру ненормованих витрат, під керівництвом директора підприємства або його заступників. Діяльність менеджерів цього центру спрямована на впровадження прогресивної організації виробництва; поточного та перспективного планування виробництва та збуту продукції; науково обґрунтованої організації праці; підвищення кваліфікації

кадрів; запровадження системи заохочення і стимулювання працівників та системи страхування виробничо-господарських ризиків. Областю контролю менеджерів цього центру є ефективність організаційно-управлінських рішень з організації виробництва зерна. Показниками контролю цих менеджерів є продуктивність праці, собівартість продукції і рентабельність виробництва.

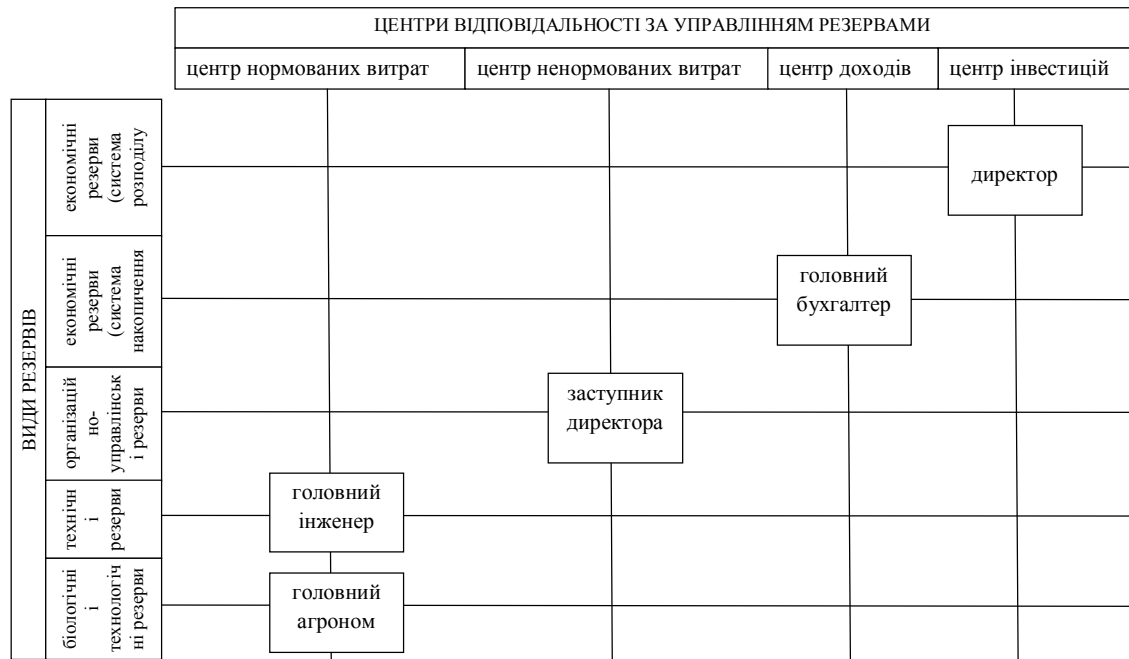

Рис. 2. Матриця управління центрами результатів та відповідальності при формуванні і використанні виробничих резервів підвищення ефективності функціонування зернопродуктового комплексу *

* Джерело: розроблено автором

За формування і використання економічних резервів підвищення ефективності виробництва зерна в аграрних підприємствах доцільно закріпити два центри відповідальності. Формування і використання економічного розподілу коштів доцільно віднести до сфери діяльності менеджерів центру інвестицій, під керівництвом директора або його заступників, менеджери якого контролюють прибуток, а також приймають рішення про величину оборотного капіталу та капітальних вкладень у формування виробничо-технологічних резервів. Формування і використання системи накопичення коштів доцільно доручити центру доходів, під керівництвом головного бухгалтера. В сферу діяльності менеджерів

цього центру входить контроль за доходами від реалізації зернової продукції та затратами на її виробництво.

Висновки. На основі аналізу управління формуванням і використанням виробничих резервів підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств, в результаті виділення центрів відповідальності, визначені можливості для підвищення результативності та відповідальності їх ефективного використання. Складена матриця управління центрами результатів та відповідальності при формуванні і використанні виробничих резервів підвищення ефективності функціонування зернопродуктового комплексу.

Література.

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: [підручник] / В.Г. Андрійчук. – [2-ге вид., доп. і перероб.]. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Гончарук А.Г. Методологические основы оценки и управление эффективностью предприятия: [монография] / А.Г. Гончарук. – Одесса : Астропринт, 2008. – 288 с.
3. Яковлев В.Б. Анализ эффективности сельскохозяйственного производства: [учебник] / В.Б. Яковлев, Г.Н. Корнев. – М. : Росагропромиздат, 1999. – 270 с.
4. Гудзинський О.Д. Менеджмент у системі агробізнесу / Гудзинський О.Д. – К. : Урожай, 1994. – 240 с.
5. Виноградський М.Д. Організація праці менеджера / М.Д. Виноградський, А.М. Виноградська, О.М. Шканова. – К. : Кондор, 2002. – 516 с.
6. Armstrong M. Managing performance: performance management in action / M. Armstrong, A. Baron. – London : Chartered Institute of Personnel and Development, 2004. – 195 p.
7. Бакум М.М. Фактори формування ефективності виробництва зерна / М.М. Бакум // Вісник СНАУ «Економіка і менеджмент». – Суми : СНАУ, 2011. – Вип. 9 (50). – С. 48-51.

References.

1. Andriyчук V.G. (2002). *Ekonomika agrarnykh pidpryyemstvo: [Economics of agricultural enterprises]*. (2 d ed.). – Kyiv: KNEU, p. 625 [in Ukrainian].
2. Goncharuk A.G. (2008). *Metodologicheskie osnovy ochenki i upravlenie effektivnost'yu predpriyatiya [Methodological bases of evaluation and performance management of the enterprise]*. Odessa: Astroprynt, p. 288 [in Ukrainian].
3. Yakovlev V.B., and Kornev G.N. (1999). *Analiz effektivnosti sel'skohozyajstvennogo proizvodstva: [Analysis of efficiency of agricultural production]*. Moscow: Rosagropromizdat, p. 270 [in Russian].
4. Gudzins'kiy O.D. (1994). *Menedzhment u systemi agrobiznesu [Management in the agribusiness system]*. Kyiv: Urozhaj, p. 240 [in Ukrainian].
5. Vynogradsk'iy M.D., Vynogradsk'a A.M., and Shkanova O.M. (2002). *Organizaciya praci menedzhera [The organization of labor management]*. Kyiv: Kondor, p. 516 [in Ukrainian].
6. Armstrong M., and Baron A. (2004). *Managing performance: performance management in action*. London: Chartered Institute of Personnel and Development, p. 195 [in English].
7. Bakum M.M. (2011). *Faktory formuvannya effektivnosti vyrobnyctva zerna [Factors shaping the efficiency of grain production]*. *Visnyk SNAU «Ekonomika i menedzhment» – Bulletin SNAU «Economics and management»*, Vol. 9 (50), pp. 48-51. Sumy: SNAU [in Ukrainian].

Аннотація.

Красноруцький А.А., Майборода М.Н. *Управление формированием и использованием производственных резервов повышения эффективности функционирования сельскохозяйственных предприятий.*

Приведены виды центров ответственности: центр затрат (центр нормируемых затрат и центр ненормированных затрат), центр доходов, центр прибыли и центр инвестиций. Составлена матрица управления центрами результатов и ответственности при формировании и использовании производственных резервов повышения эффективности функционирования зернопродуктового комплекса.

Ключевые слова: центр результатов, центр ответственности.

Abstract.

Krasnorutskyy O., Maiboroda M. *Control over the formation and use of production reserves of increase efficiency functioning of agricultural enterprises.*

Given the types of responsibility centers: cost center (the center of the normalized cost and the not normalized cost center), revenue center, profit center and investment centre. The matrix is composed of the management of the centers results and accountability in the formation and use of production reserves of increase efficiency functioning of grain products complex.

Key words: center results, responsibility center.

Стаття надійшла до редакції 06.03.2017 р.

Бібліографічний опис статті:

Красноруцький О.О. *Управління формуванням і використанням виробничих резервів підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств* / О.О. Красноруцький, М.М. Майборода // *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. – 2017. – № 1. – С. 11-14.

Krasnorutskyy O., & Maiboroda M. (2017). *Control over the formation and use of production reserves of increase efficiency functioning of agricultural enterprises. Actual problems of innovative economy*, No 1, pp. 11-14.